

**RAPORT O STANIE SEKTORA UBEZPIECZEŃ
PO III KWARTAŁACH 2011 ROKU**

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Warszawa, 16 stycznia 2012 r.

DMR/A/K/201109/001

SŁOWA KLUCZOWE: ZAKŁADY UBEZPIECZEŃ, ZAKŁADY REASEKURACJI, WYPŁACALNOŚĆ

SYNTEZA

W raporcie zostały zaprezentowane podstawowe informacje dotyczące podmiotów rynku ubezpieczeń i reasekuracji w III kwartale 2011 r. zagregowane na podstawie kwartalnych sprawozdań finansowych i statystycznych przekazanych do organu nadzoru przez krajowe zakłady ubezpieczeń¹ obejmujące m.in. przychody i koszty działalności, strukturę aktywów i pasywów, wyniki finansowe oraz wskaźniki wypłacalności zakładów ubezpieczeń. Przedstawiono także podstawowe tendencje zaobserwowane w sektorze ubezpieczeń w ciągu III kwartałów 2011 r. i podjęto próbę wyjaśnienia i uzasadnienia zmian.

Sektor ubezpieczeń ogółem odnotował zysk techniczny (na poziomie wyższym o prawie 76% niż w analogicznym okresie roku ubiegłego) i zysk finansowy (na poziomie niższym o prawie 13% niż w analogicznym okresie roku ubiegłego).

W dziale ubezpieczeń na życie odnotowano spadek zysku technicznego (o 6% w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego). Główną przyczyną osiągnięcia niższych wyników w dziale I był dynamiczny wzrost odszkodowań i świadczeń oraz spadek przychodów z lokat. Z punktu widzenia wyników w poszczególnych grupach ubezpieczeń o spadku wyniku technicznego w dziale I zdecydował przede wszystkim niższy wynik w ubezpieczeniach grupy 1 i grupy 3.

W dziale ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wypracowany został zysk techniczny w wysokości 0,28 mld zł (w analogicznym okresie roku ubiegłego została wykazana strata techniczna na poziomie 1,13 mld zł - co było głównie konsekwencją wzrostu odszkodowań i świadczeń na skutek szkód powstałych w wyniku srogiej zimy, opadów śniegu i podtopień, powodzi, jak również straty z ubezpieczeń komunikacyjnych). W dziale II do odnotowania zysku technicznego przyczynił się głównie wzrost składki zarobionej na udziale własnym (głównie dzięki obserwowanym już w poprzednich kwartałach podwyżkom taryf w ubezpieczeniach komunikacyjnych i ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami oraz pozostałych szkód rzeczowych) oraz zmniejszenie odszkodowań i świadczeń (brak szkód katastroficznych). Z punktu widzenia wyników w poszczególnych grupach ubezpieczeń o poprawie wyniku technicznego w dziale II zdecydowało głównie wykazanie zysku technicznego w grupie 3 i 8 oraz ograniczenie straty w grupie 10.

W dziale I obserwowany jest powrót do ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (wzrost składki przypisanej w tej grupie ubezpieczeń) i stopniowe odchodzenie od ubezpieczeń o charakterze inwestycyjnym oferowanych w ramach ubezpieczeń grupy 1 (tzw. polisolokaty i struktury). Jednak w portfelu ubezpieczeń działu I nadal dominują ubezpieczenia grupy 1, przy czym istotną część tych ubezpieczeń stanowią ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym.

W dziale II następuje wzrost składki przypisanej w ubezpieczeniach komunikacyjnych tj. OC komunikacyjnego (grupa 10) oraz auto-casco (grupa 3), jak również wzrost składki przypisanej w ubezpieczeniach szkód spowodowanych żywiołami oraz pozostałych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9), co w znacznej mierze wynika z licznych zmian wysokości taryf w zakresie tych ubezpieczeń, które miały miejsce w 2010 r., jak i w pierwszych trzech kwartałach 2011 r. W dziale II nadal dominują ubezpieczenia komunikacyjne (OC i AC), które stanowią 57,1% portfela ubezpieczeń.

Wypłacalność sektora kształtuje się na bezpiecznym poziomie.

¹ Zakłady ubezpieczeń działu I i działu II oraz zakład reasekuracji działu II, dalej zwane zakładami ubezpieczeń

SPIS TREŚCI

1.	ZMIANY PRAWNE MAJĄCE WPŁYW NA SEKTOR UBEZPIECZENIOWY	6
2.	ANALIZA DANYCH O SEKTORZE UBEZPIECZEŃ	7
2.1.	PODMIOTY RYNKU UBEZPIECZENIOWEGO	7
2.2.	PRZYCHODY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ I ZAKŁADÓW REASEKURACJI	7
2.2.1.	STRUKTURA PORTFELA UBEZPIECZEŃ.....	8
2.2.2.	KONCENTRACJA RYNKU UBEZPIECZEŃ.....	9
2.2.3.	PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ.....	10
2.3.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	10
2.3.1.	ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA.....	10
2.3.2.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	12
2.3.3.	KOSZTY DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ	12
2.4.	WYNIKI ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	13
2.4.1.	WYNIK TECHNICZNY	13
2.4.2.	WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI LOKACYJNEJ.....	14
2.4.3.	WYNIK FINANSOWY NETTO	15
2.4.4.	WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI.....	17
2.5.	AKTYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	18
2.5.1.	LOKATY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ (LOKATY Z POZYCJI B AKTYWÓW)	19
2.6.	PASYWA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	20
2.6.1.	KAPITAŁY WŁASNE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ.....	20
2.6.2.	BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE	20
2.6.3.	REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE BRUTTO.....	21
2.7.	WYPŁACALNOŚĆ ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ	23
2.7.1.	POKRYCIE MARGINESU WYPŁACALNOŚCI ŚRODKAMI WŁASNYMI.....	23
2.7.2.	POKRYCIE KAPITAŁU GWARANCYJNEGO ŚRODKAMI WŁASNYMI.....	24
2.7.3.	POKRYCIE REZERW TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWYCH AKTYWAMI SPEŁNIAJĄCYMI WARUNKI OKREŚLONE W USTAWIE.....	24
3.	PLANY FINANSOWE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ NA III KWARTAŁ 2011 R. I ICH REALIZACJA	26
3.1.	REALIZACJA PLANÓW FINANSOWYCH ZA III KWARTAŁ 2011 R.	26
	SPIS TABEL.....	30
	SPIS WYKRESÓW	31

1. Zmiany prawne mające wpływ na sektor ubezpieczeniowy

Odnosząc się do najważniejszych, w III kwartale 2011 r., zmian prawnych dotyczących działalności ubezpieczeniowej, należy wskazać w szczególności na następujące przepisy:

- Nowelizacja ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66 z późn. zm), zwanej dalej „Ustawą”, polegająca na zmianie zapisów art. 92 Ustawy na mocy art. 47 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. z 2011 r. Nr 106, poz. 622). Zmiana ta weszła w życie z dniem 1 lipca 2011 r.

Przedmiotem zmian była redakcja wymogów dotyczących warunków wykonywania działalności ubezpieczeniowej przez krajowe zakłady ubezpieczeń w zakresie wniosku składanego przez założycieli zakładu ubezpieczeń w przedmiocie wyrażenia zgody na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej dla krajowego zakładu ubezpieczeń.

- Nowelizacja ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym i Rzeczniku Ubezpieczonych (Dz.U. z 2003 r. Nr 124, poz. 1153, z późn. zm.) polegająca na zmianie zapisów art. 24 wskazanej ustawy na mocy art. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. z 2011 r. Nr 234, poz. 1388). Zmiana ta weszła w życie z dniem 18 listopada 2011 r.

Przedmiotem zmian była redakcja przepisu określającego zakres czynności jakich nie może podejmować Rzecznik Ubezpieczonych oraz pracownicy jego biura, polegająca na dokonaniu ich rozdzielenia, w wyniku czego został dodany ustęp traktujący o czynnościach jakich nie może podejmować Rzecznik Ubezpieczonych.

2. Analiza danych o sektorze ubezpieczeń

2.1. Podmioty rynku ubezpieczeniowego

Na koniec III kwartału 2011 r. zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej w Polsce posiadały 63 krajowe zakłady ubezpieczeń, w tym 30 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 33 zakłady ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych.

Wśród krajowych zakładów ubezpieczeń działalność ubezpieczeniową prowadziło 29 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 33 zakłady pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (w tym 1 zakład reasekuracji – PTR S.A.). Jeden zakład ubezpieczeń – UNIVERSUM-ŻYCIE TU S.A. znajdował się w dobrowolnej likwidacji.

Zmiany w liczbie podmiotów ubezpieczeniowych mające miejsce w analizowanym okresie:

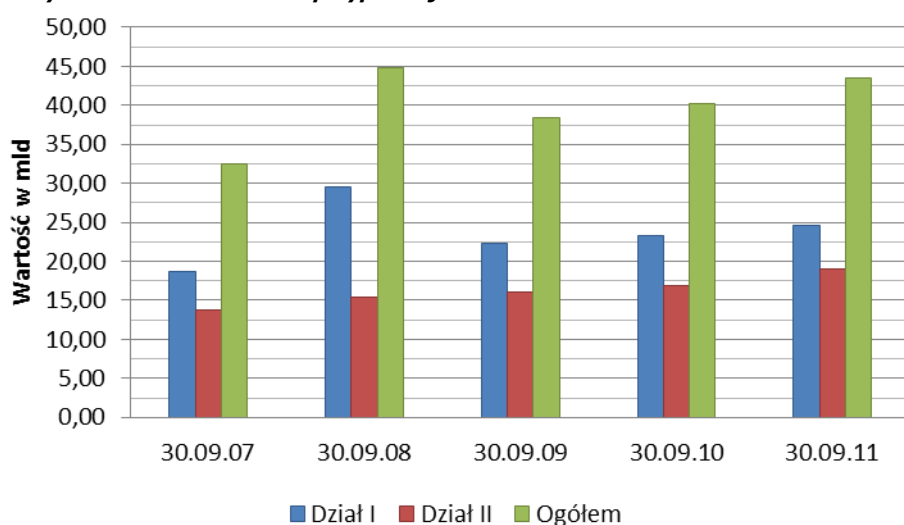
- TUV BEZPIECZNY DOM w dniu 17 marca 2011 r. został wykreślony z KRS (uprawomocnienie wykreślenia z KRS nastąpiło 13 kwietnia 2011).

Łączna liczba zakładów zagranicznych notyfikowanych w Polsce w ramach swobody świadczenia usług lub prowadzących działalność po przez oddział na koniec III kwartału 2011 r. wynosiła 564 (w tym 17 oddziałów).

2.2. Przychody zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji

Na koniec III kwartału 2011 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń wyniosła 43,53 mld zł i była o 8,30% (3,34 mld zł) wyższa, niż w analogicznym okresie poprzedniego roku, kiedy to jej wartość wynosiła 40,20 mld zł.

Wykres 1. Wartość składki przypisanej brutto w III kwartałach w latach 2007-2011

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Składka zakładów ubezpieczeń na życie (dział I)

Po III kwartałach 2011 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń na życie wyniosła 24,58 mld zł, co stanowiło wzrost o 5,61% (o 1,31 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r., kiedy to osiągnęła wartość 23,27 mld zł. Jest to znacznie mniejszy wzrost niż w pierwszym półroczu 2011 r., kiedy to składka zwiększyła się o prawie 11%.

Po III kwartałach 2011 r. trzy grupy ubezpieczeń działu I (grupa 3, grupa 4, grupa 5) zanotowały wzrost wartości składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Największy pod względem wartości wzrost, o 1,78 mld zł, tj. o 30,33% (z 5,85 mld zł do 7,63 mld zł) zanotowano w grupie 3 (ubezpieczenia

na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym). Natomiast istotny spadek nastąpił w grupie 1 (ubezpieczenia na życie) - wartość składki przypisanej brutto zmniejszyła się o 0,53 mld zł tj. o 3,76% (z 14,02 mld zł do 13,49 mld zł).

Składka zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (dział II)

Po III kwartałach 2011 r. składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń osobowych i majątkowych wyniosła 18,96 mld zł, co stanowiło wzrost o 11,99% (2,03 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r., kiedy to osiągnęła wartość 16,93 mld zł.

Największy wzrost składki przypisanej brutto odnotowano w następujących grupach ubezpieczeń:

- w grupie 10 (OC komunikacyjne) w stosunku do roku poprzedniego o 0,78 mld zł tj. 14,03% (z 5,58 mld zł do 6,36 mld zł),
- w grupie 3 (ubezpieczenia auto-casco) o 0,47 mld zł, tj. 12,31% (z 3,78 mld zł do 4,28 mld zł),
- w grupie 8 (ubezpieczenia szkód spowodowane żywiołami) o 0,36 mld zł, tj. o 19,09% (z 1,90 mld zł do 2,26 mld zł).

Wzrost składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu OC komunikacyjnym jest w dużej mierze spowodowany zmianami taryf składek mającymi miejsce po II kwartale 2010 r.

Spadek składki przypisanej brutto w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego miał natomiast miejsce w przypadku 4 grup ubezpieczeń, z czego największy:

- w grupie 17 (ubezpieczenia ochrony prawnej) o 0,03 mld zł, tj. 16,34% (z 0,17 mld zł do 0,14 mld zł);
- w grupie 1 (ubezpieczenia wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej) o 0,02 mld zł, tj. 2,37% (z 0,99 mld zł do 0,97 mld zł).

2.2.1. Struktura portfela ubezpieczeń

Struktura składki przypisanej brutto działu I

W strukturze ubezpieczeń działu I w III kwartałach 2011 r. przeważały ubezpieczenia na życie (grupa 1) stanowiące 54,90% składki przypisanej brutto działu I. Należy zaznaczyć, iż 8,25% składki przypisanej brutto w grupie 1 stanowi składka przypisana brutto z ubezpieczeniowych produktów strukturyzowanych² (1,11 mld zł). Ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3) stanowiły 31,05% łącznej składki, przy czym część przypisu składki w tej grupie pochodzi z UFK lokujących środki finansowe w instrumenty strukturyzowane lub instrumenty pochodne w związku z oferowaniem ubezpieczeniowych produktów strukturyzowanych.³ Kolejną pozycję zajmowały uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5) stanowiące 13,33% składki. Udział ubezpieczeń posagowych (grupa 2) i rentowych (grupa 4) był nieznaczny i wynosił odpowiednio: 0,34% i 0,30% składki przypisanej brutto działu I. Reasekuracja czynna stanowi 0,08% składki przypisanej brutto dla całego działu I.

Analizując zmiany w strukturze składki przypisanej brutto w III kwartałach 2011 r. w stosunku do analogicznego okresu 2010 r., można zauważyć spadek udziału

Wzrost składki przypisanej brutto największy w grupach 10, 3 i 8, co jest przede wszystkim wynikiem podwyżek taryf składek

W strukturze ubezpieczeń działu I przeważały ubezpieczenia na życie (grupa 1) stanowiące 54,90% składki działu

² Ubezpieczeniowe produkty strukturyzowane stanowią najczęściej połączenie ubezpieczenia na życie i dożycie lub ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Są to produkty z gwarancją ochrony kapitału, w których zyski zależą od inwestycji w instrumenty pochodne.

³ Udział UFK, które lokują środki finansowe w instrumenty strukturyzowane lub instrumenty pochodne w związku z oferowaniem ubezpieczeń strukturyzowanych w łącznej kwocie aktywów UFK według stanu na dzień 30 września 2011 r. wyniósł 4,6% i wzrósł o 2,8 p.p. w porównaniu ze stanem na 31 grudnia 2010 r.

ubezpieczeń na życie (grupa 1) o 5,34 p.p. (z 60,24%) oraz wzrost udziału ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (grupa 3) – o 5,89 p.p. (z 25,16%). Powyższe może wynikać z obserwowanego już w 2010 r. odchodzenia od ubezpieczeń o charakterze inwestycyjnym oferowanych w ramach grupy 1 i powrotu do ubezpieczeń związanych z UFK, w ramach których także oferowane są UFK związane z produktami strukturyzowanymi.

Struktura składki przypisanej brutto działu II

W strukturze pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych w III kwartałach 2011 r. dominowały ubezpieczenia komunikacyjne (grupa 3 i grupa 10) stanowiące łącznie 55,98% składki przypisanej brutto działu II, przy czym udział ubezpieczeń OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wynosił 33,58%, natomiast ubezpieczeń auto-casco 22,40%.

Drugą pozycję zajmowały ubezpieczenia majątkowe (grupa 8 i grupa 9), które stanowiły łącznie 19,16% składki. Na kolejnych miejscach znajdowały się ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 1 i grupa 2) o udziale 6,89%, ubezpieczenia finansowe (grupa 14-16) o udziale 6,50% oraz pozostałe ubezpieczenia OC, poza OC posiadaczy pojazdów mechanicznych (grupa 11-13) o udziale 6,08%.

Porównując strukturę rynku działu II w III kwartałach 2011 r. w stosunku do analogicznego okresu 2010 r., należy wskazać na wzrost udziału ubezpieczeń komunikacyjnych w rynku. Udział ubezpieczeń grupy 10 wzrósł z 32,98% do 33,58% (o 0,60 p.p.), zaś ubezpieczeń grupy 3 z 22,34% do 22,40% (o 0,06 p.p.). Natomiast warto zauważyć spadek udziału ubezpieczeń wypadkowych (grupa 1), których udział zmniejszył się z 5,88% do 5,13% (o 0,75 p.p.). Jest to największy spadek udziału w rynku działu II w III kwartałach 2011 r. w stosunku do III kwartałów 2010 r. Zmniejszenie udziału w rynku działu II nastąpiło również w przypadku grupy 16 (o 0,35 p.p., tj. z 3,46% do 3,11%).

2.2.2. Koncentracja rynku ubezpieczeń

Polski rynek ubezpieczeń charakteryzuje się dość wysokim stopniem koncentracji, pomimo iż udział największych zakładów systematycznie się zmniejsza. Wyższy poziom koncentracji ma miejsce w dziale II. Po III kwartałach 2011 r. udział w składce przypisanej brutto:

- trzech największych zakładów działu I - 48,82%,
- pięciu największych zakładów działu I - 60,37%,
- trzech największych zakładów ubezpieczeń działu II - 52,26%,
- pięciu największych zakładów ubezpieczeń działu II - 64,06%.

Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach składki przypisanej brutto po III kwartałach 2010 r. i 2011 r. w podziale na dział I i dział II zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach w rynku (mierzoną wielkością składki przypisanej brutto) po III kwartałach 2010 r. i 2011 r.

Lp.	Zakład ubezpieczeń	30.09.10	Zakład ubezpieczeń	30.09.11
Dział I				
1	PZU ŻYCIE SA	28,50%	PZU ŻYCIE SA	32,22%
2	TUnŻ EUROPA SA	15,25%	TUnŻ EUROPA SA	9,07%
3	WARTA S.A.	8,00%	WARTA S.A.	7,53%
4	ING TUnŻ S.A.	5,99%	ING TUnŻ S.A.	5,93%
5	AVIVA TUnŻ S.A	5,96%	AVIVA TUnŻ S.A.	5,62%
Razem		63,70%	Razem	60,37%
Dział II				
1	PZU SA	34,94%	PZU SA	32,80%
2	ERGO HESTIA S.A.	10,39%	ERGO HESTIA S.A.	10,56%

W strukturze ubezpieczeń osobowych i majątkowych dominowały ubezpieczenia komunikacyjne stanowiące łącznie 55,98% składki działu

Lp.	Zakład ubezpieczeń	30.09.10	Zakład ubezpieczeń	30.09.11
3	WARTA S.A.	8,61%	WARTA S.A.	8,90%
4	ALLIANZ POLSKA S.A.	7,65%	ALLIANZ POLSKA S.A.	7,46%
5	INTERRISK TU S.A.VIG	4,63%	INTERRISK TU S.A.VIG	4,34%
Razem		66,22%	Razem	64,06%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.2.3. Przychody z działalności lokacyjnej

Przychody z działalności lokacyjnej, z lokat na ryzyko zakładu ubezpieczeń oraz na ryzyko ubezpieczających, w okresie III kwartałów 2011 r. wyniosły 8,27 mld zł, co stanowiło spadek o 23,31% (tj. o 2,52 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r., kiedy to osiągnęły wartość 10,79 mld zł. Związane jest to ze spadkiem przychodów z działalności lokacyjnej w dziale I o 25,14% (z 5,81 mld zł do 4,35 mld zł, tj. o 1,46 mld zł) i w dziale II o 21,19% (z 4,98 mld zł do 3,92 mld zł, tj. o 1,06 mld zł). W dziale I przychody z działalności lokacyjnej spadły w porównaniu z III kwartałami 2010 r. głównie w wyniku spadku niezrealizowanych zysków z lokat. Niższe przychody z działalności lokacyjnej w dziale II wynikają natomiast z niższych w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. przychodów z lokat w jednostkach podporządkowanych.

Przychody z działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów w okresie III kwartałów 2011 r. ogółem były niższe o 14,45% (o 1,12 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. i wyniosły 6,63 mld zł (spadek z wartości 7,76 mld zł), w tym 59,15% tych przychodów stanowiły przychody zakładów ubezpieczeń majątkowych i osobowych. Wartość przychodów zakładów ubezpieczeń działu I osiągnęła 2,71 mld zł, co oznacza spadek o 2,36%, czyli o 0,07 mld zł w stosunku do analogicznego okresu 2010 r., kiedy to wyniosły 2,78 mld zł.

W strukturze przychodów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń ogółem dominują przychody z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (33,43%), przychody z akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych (27,64%), niezrealizowane zyski z lokat – głównie z lokat ubezpieczeń na życie gdzie ryzyko inwestycyjne ponosi ubezpieczający (17,50%) oraz wynik dodatni z realizacji lokat (11,87%).

Zauważalne są duże różnice pomiędzy strukturami przychodów w poszczególnych działach ubezpieczeń (co w dużej mierze związane jest ze strukturą lokat). W dziale I 38,02% stanowią przychody z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu (głównie przychody z dłużnych papierów wartościowych Skarbu Państwa), a 28,51% przychodów pochodzi z niezrealizowanych zysków z lokat. Przychody z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń działu II w 50,85% pochodziły z akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych, w 28,34% z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu i w 10,66% z wyniku dodatniego z realizacji lokat.

2.3. Koszty działalności ubezpieczeniowej

2.3.1. Odszkodowania i świadczenia

Główną pozycję kosztów zakładów ubezpieczeń stanowiły koszty związane z wypłatą odszkodowań i świadczeń wynikających z umów ubezpieczenia. W III kwartałach 2011 r. zakłady ubezpieczeń wypłaciły w ujęciu brutto 29,73 mld zł odszkodowań i świadczeń wraz z kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów. Wartość ta wzrosła o 7,29%, czyli o 2,02 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem w 2010 r., kiedy to wyniosła 27,71 mld zł.

Odszkodowania i świadczenia zakładów ubezpieczeń na życie

Spadek przychodów z działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń o 15,53%

W dziale I w III kwartałach 2011 r. zostało wypłaconych 19,41 mld zł świadczeń brutto (65,27% łącznych świadczeń brutto sektora ubezpieczeń), czyli o 13,25% (o 2,27 mld zł) więcej niż w III kwartałach poprzedniego roku (wzrost z wartości 17,14 mld zł). Na wzrost wartości świadczeń miały wpływ głównie wyższe wypłaty świadczeń w ramach grupy 1 (wzrost wartości z 12,44 mld zł do 13,80 mld zł, tj. o 10,92% związany głównie z polisami inwestycyjnymi) oraz grupy 3, w której nastąpił wzrost wypłaconych odszkodowań i świadczeń o 24,37% tj. o 0,82 mld zł.

Odszkodowania i świadczenia zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

W dziale II odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w III kwartałach 2011 r. wyniosły 10,33 mld zł i w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. spadły o 2,37%, tj. o 0,25 mld zł (spadek z 10,58 mld zł).

Na spadek odszkodowań i świadczeń w dziale II znaczący wpływ miały odszkodowania i świadczenia wypłacone przede wszystkim w związku z ubezpieczeniami grupy 8 (ubezpieczenia szkód spowodowanych żywiołami)⁴, grupy 14 (ubezpieczenia kredytu) oraz grupy 3 (auto-casco).

Należy wskazać, że największy wzrost odszkodowań nastąpił w ubezpieczeniach grupy 9, głównie z powodu przymrozków oraz ujemnych skutków przezimowania, a następnie w ubezpieczeniach grupy 10.

Natomiast największy spadek odszkodowań nastąpił w ubezpieczeniach grupy 8 (o 41,26%), a następnie w ubezpieczeniach grupy 14 i 3. W przypadku grupy 8 tak duży spadek związany jest z wypłatami z tytułu szkód powodziowych mających miejsce w 2010 r.

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym wskazuje jaką część składki zarobionej zakład ubezpieczeń przeznaczają na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia. Wskaźnik szkodowości na udziale własnym działu II w trzech kwartałach 2011 r. spadł w porównaniu z trzema kwartałami 2010 r. z 75,23% do 64,78%, tj. o 10,45 p.p. Oznacza to, iż zakłady ubezpieczeń przeznaczyły na wypłatę odszkodowań i świadczeń powiększonych o zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia ponad 64% składki zarobionej na udziale własnym. Najwyższą szkodowością w III kwartałach 2011 r. charakteryzowały się:

- grupa 12 - ubezpieczenia OC żeglugi morskiej i śródlądowej (82,30%),
- grupa 10 – ubezpieczenia OC komunikacyjne (80,79%),
- grupa 6 – ubezpieczenia żeglugi morskiej i śródlądowej (80,78%),
- grupa 18 – ubezpieczenia świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania (75,39%),
- grupa 3 – ubezpieczenia AC komunikacyjne (69,88%),
- grupa 13 – ubezpieczenia OC ogólne (68,20%),
- grupa 7 – ubezpieczenia przedmiotów w transporcie (63,49%).

Wartość wypłaconych odszkodowań i świadczeń w dziale I wzrosła o ponad 13%, co jest skutkiem wzrostu wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w grupie 1 i 3

W dziale II odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto spadły o niecałe 3%

⁴ Z danych dotyczących zawartych umów ubezpieczenia, w których ubezpieczeniem objęte są bezpośrednio i pośrednio skutki deszczy nawalnych oraz huraganów, według stanu na dzień 30 września 2011 r. wynika, że odszkodowania wypłacone brutto w III kwartałach 2011 r., wynoszące 150 973 tys. zł stanowiły 1,46% wszystkich odszkodowań wypłaconych w III kwartałach 2011 r.

2.3.2. Koszty działalności ubezpieczeniowej

Znaczącą pozycję wśród wydatków zakładów ubezpieczeń zajmują koszty działalności ubezpieczeniowej, które obejmują koszty akwizycji, koszty administracyjne oraz prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów.

W III kwartałach 2011 r. koszty działalności ubezpieczeniowej, po uwzględnieniu otrzymanych prowizji reasekuracyjnych, osiągnęły wartość 8,81 mld zł, co stanowiło wzrost o 4,22%, tj. o 0,36 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. (wzrost z wartości 8,46 mld zł). Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości ponad 22,43 zł z każdych 100 zł składki zarobionej na udziale własnym, przy czym w ubezpieczeniach na życie koszty wyniosły około 16,68 zł, natomiast w ubezpieczeniach pozostałych osobowych i majątkowych około 31,58 zł. Łącznie koszty administracyjne i akwizycji wyniosły w III kwartałach 2011 r. 9,31 mld zł i wzrosły w porównaniu z III kwartałem 2010 r. o 5,45% tj. o 0,48 mld zł (wzrost z poziomu 8,83 mld zł).

Do wzrostu kosztów działalności ubezpieczeniowej przyczynił się wzrost kosztów akwizycji o 627 mln zł.

Koszty akwizycji obejmują m.in. wszelkie koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia (np. prowizje agencyjne, koszty badań lekarskich, koszty ekspertyz). Obejmują również płacone cedentom prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach. W III kwartałach 2011 r. koszty akwizycji w zakładach ubezpieczeń ogółem osiągnęły kwotę 6,81 mld zł i były wyższe o 10,14% (tj. 0,63 mld zł) w stosunku do trzech kwartałów 2010 r., kiedy to wyniosły 6,18 mld zł. Koszty akwizycji łącznie stanowiły 14,94% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń. Koszty akwizycji w dziale I wyniosły 2,88 mld zł (wzrost o 3,31%, tj. o 0,09 mld zł w porównaniu z danymi za trzy kwartały 2010 r.) i stanowiły 11,72% składki przypisanej brutto działu I. W dziale II koszty te wyniosły 3,93 mld zł (wzrost o 15,74%, tj. o 0,53 mld zł) i stanowiły 20,73% składki przypisanej brutto działu II.

Koszty administracyjne obejmują koszty zarządu i administracji oraz ogólne koszty dotyczące działalności ubezpieczeniowej, takie jak: koszty utrzymania biur, koszty usług obcych, wynagrodzenia, koszty zużycia energii itp. Koszty administracyjne sektora ubezpieczeń w III kwartałach 2011 r. wyniosły 2,50 mld zł (spadek o 5,50%, tj. o 0,15 mld zł w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r.), w tym 1,19 mld zł w dziale I oraz 1,31 mld zł w dziale II. Koszty te ogółem stanowiły 5,65% składki przypisanej brutto sektora ubezpieczeń. Udział kosztów administracyjnych w składce przypisanej brutto działu I wynosi 4,84%, a działu II 6,91%.

2.3.3. Koszty działalności lokacyjnej

Koszty działalności lokacyjnej wszystkich zakładów ubezpieczeń w III kwartałach 2011 r. wyniosły 6,50 mld zł, co stanowiło wzrost o 457,16% (tj. o 5,33 mld zł) w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r., kiedy to osiągnęły wartość 1,17 mld zł.

W dziale I koszty te osiągnęły 5,83 mld zł (wzrost z wartości 0,79 mld zł, tj. o 639,10% - o 5,04 mld zł w porównaniu z III kwartałem 2010 r.). Wzrost kosztów działalności lokacyjnej w dziale I związany jest przede wszystkim ze zwiększeniem niezrealizowanych strat na lokatach przede wszystkim w ubezpieczeniach z grupy 3, co wynikało ze spadku wartości aktywów UFK akcyjnych w związku ze złą koniunkturą na rynku kapitałowym (spadek indeksu WIG20 w okresie od 1 stycznia do 30 września 2011 r. wynosił 18,39%). W dziale II koszty działalności lokacyjnej wyniosły 0,67 mld zł (wzrost o 76,69%, tj. o 0,29 mld zł).

Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów w III kwartałach 2011 r. ogółem były wyższe o 121,26% (o 0,83 mld zł) w stosunku do analogicznego okresu 2010 r. i wyniosły 1,51 mld zł (wzrost z 0,68 mld zł). Koszty działalności lokacyjnej z lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń działu I osiągnęły w III kwartałach

Koszty działalności ubezpieczeniowej (obejmujące koszty akwizycji i koszty administracyjne) wzrosły o 4,22%

Zakłady ubezpieczeń poniosły na swoją działalność koszty w wysokości około 22,43 zł z każdych 100 zł składki

Koszty działalności lokacyjnej wzrosły o prawie 55%

2011 r. wartość 0,84 mld zł. W porównaniu z wartością uzyskaną w roku poprzednim zanotowano wzrost tych kosztów o 176,47%, czyli o 0,54 mld zł (wzrost z wartości 0,30 mld zł).

W strukturze kosztów działalności lokacyjnej ogółem dominują nie zrealizowane straty na lokatach, które stanowiły 69,33% kosztów oraz wynik ujemny z realizacji lokat, który stanowił 28,10%.

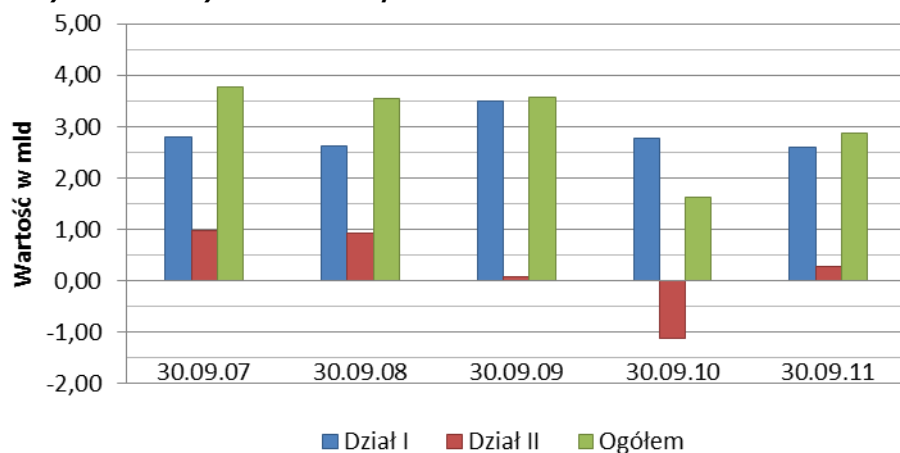
Rozpatrując z kolei strukturę kosztów działalności lokacyjnej wg rodzajów lokat (z pozycji B aktywów) należy zauważyć, że w kosztach tych dominują koszty związane z akcjami i udziałami (38,16% kosztów). Ponadto 29,13% kosztów, to koszty wynikające z instrumentów.

2.4. Wyniki zakładów ubezpieczeń

2.4.1. Wynik techniczny

W III kwartałach 2011 r. odnotowano zysk techniczny sektora ubezpieczeń na poziomie 2,87 mld zł (wzrost o 75,75%, tj. o 1,24 mld zł w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego). W okresie tym w dziale ubezpieczeń na życie zysk techniczny wyniósł 2,59 mld zł (spadek o 6,30%, tj. o 0,17 mld zł), a w dziale ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych zysk wyniósł 0,28 mld zł (po III kwartałach 2010 r. wykazana została strata techniczna w wysokości 1,13 mld zł).

Wykres 2. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń w III kwartałach w latach 2007–2011

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń na życie

Po III kwartałach 2011 r. dodatni wynik techniczny został wypracowany we wszystkich grupach ubezpieczeń na życie. Największy zysk techniczny, w wysokości 1,07 mld zł, odnotowano w grupie 5, a w następnej kolejności w grupie 1, w której wyniósł 1,02 mld zł.

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

Wzrost wyniku technicznego w dziale II, który spowodował wykazanie zysku technicznego (w analogicznym okresie roku ubiegłego dział II wykazał stratę techniczną) związany był przede wszystkim ze zmniejszeniem odszkodowań i świadczeń oraz wzrostem składki zarobionej na udziale własnym. Istotna poprawa wyniku technicznego nastąpiła w grupie 3 i 8, w których osiągnięty został zysk techniczny (w analogicznym okresie roku ubiegłego wykazana została strata techniczna). W przypadku grupy 10 nastąpiło zmniejszenie straty technicznej. Należy wskazać, że w 2010 r. istotnie negatywny wpływ na wynik techniczny w tych grupach ubezpieczeń

We wszystkich grupach ubezpieczeń w dziale I wypracowany został dodatni wynik techniczny

W dziale II zakłady odnotowały zysk techniczny wynikający głównie z zysku technicznego w grupie 1, 3, 8, 14, 15 i 16 oraz ograniczonej straty technicznej w grupie 10

miały zdarzenia pogodowe takie jak: sroga zima, zalegające opady śniegu, podtopienia i powodzie.

Dodatkowo, na poprawę wyników technicznych w ubezpieczeniach grupy 3 i 10 mają wpływ dokonywane przez zakłady ubezpieczeń zmiany taryf (w 2010 r. zakłady ubezpieczeń poinformowały organ nadzoru łącznie o 49 zmianach taryf składek w ubezpieczeniach OC komunikacyjnego, natomiast w pierwszych trzech kwartałach 2011 r. zakłady ubezpieczeń poinformowały organ nadzoru łącznie o 48 zmianach taryf w ubezpieczeniach OC komunikacyjnego).

Należy wskazać, że dodatni wynik techniczny osiągnięty został w 10 grupach ubezpieczeń, najbardziej rentowne okazały się ubezpieczenia grupy 1 (ubezpieczenia wypadkowe), w której zysk techniczny wyniósł 0,27 mld zł.

2.4.2. Wynik z działalności lokacyjnej

Należy zauważyć, że w przypadku zakładów ubezpieczeń na życie działalność lokacyjna jest ujęta w technicznym rachunku ubezpieczeń, więc omawiany powyżej wynik techniczny tego działu, prezentuje zarówno wynik z działalności ubezpieczeniowej, jak i lokacyjnej.

Wynik z działalności lokacyjnej ogółem wynosił po III kwartałach 2011 r. 1,78 mld zł (po III kwartałach 2010 r. 9,62 mld zł), czyli o 7,84 mld zł mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Zakłady ubezpieczeń na życie wykazały z działalności lokacyjnej stratę w wysokości 1,48 mld zł, (po III kwartałach 2010 r. zysk w wysokości 5,02 mld zł), z kolei zakłady ubezpieczeń działu II wykazały z działalności lokacyjnej zysk w wysokości 3,26 mld zł (spadek o 29,21%).

Tabela 2. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mld zł)

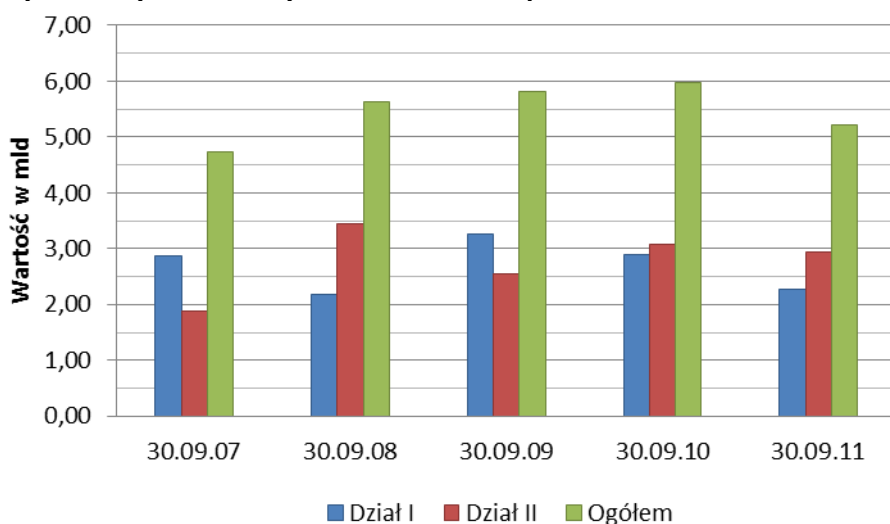
Wyszczególnienie	Dział I				Dział II			
	09.10	09.11	Zmiana	Zmiana w %	09.10	09.11	Zmiana	Zmiana w %
Wynik z działalności lokacyjnej (ogółem)	5,02	-1,48	-6,50	-129,46	4,60	3,26	-1,34	-29,21
Przychody z działalności lokacyjnej (ogółem)	5,81	4,35	-1,46	-25,14	4,98	3,92	-1,06	-21,19
I. Przychody z lokat	3,53	3,11	-0,42	-11,79	4,75	3,72	-1,04	-21,80
1. Przychody z lokat w nieruchomości	0,001	0,001	0,000	-12,13	0,011	0,011	0,000	-2,33
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	0,36	0,29	-0,07	-19,29	3,19	2,00	-1,19	-37,23
2.1. z udziałów i akcji	0,36	0,29	-0,07	-19,26	3,18	2,00	-1,19	-37,30
2.2. z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	0,001	0,001	0,000	-29,24	0,003	0,004	0,001	38,44
2.3. z pozostałych lokat	0,000	0,000	0,000	0,00	0,000	0,000	0,000	0,00
3. Przychody z innych lokat finansowych	2,26	2,25	-0,01	-0,42	1,12	1,28	0,16	14,55
3.1. z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	0,07	0,13	0,06	87,19	0,03	0,05	0,02	85,03
3.2. z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	1,69	1,65	-0,04	-2,36	1,00	1,11	0,11	11,30
3.3. z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	0,47	0,44	-0,03	-6,18	0,05	0,07	0,02	42,40
3.4. z pozostałych lokat	0,02	0,02	0,00	-10,10	0,05	0,06	0,01	15,52
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	0,06	0,01	-0,05	-88,38	0,06	0,00	-0,06	-96,18
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	0,85	0,56	-0,28	-33,41	0,37	0,42	0,05	13,21
II. Nie zrealizowane zyski z lokat	2,28	1,24	-1,04	-45,73	0,23	0,21	-0,02	-8,31
Koszty działalności lokacyjnej (ogółem)	0,79	5,83	5,04	639,10	0,38	0,67	0,29	76,69
I. Koszty działalności lokacyjnej	0,35	1,58	1,24	356,48	0,18	0,41	0,23	121,86
1. Koszty utrzymania nieruchomości	0,000	0,001	0,001	459,52	0,005	0,008	0,003	62,53
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	0,07	0,08	0,02	22,20	0,05	0,06	0,01	14,95
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	0,02	0,01	-0,01	-48,07	0,01	0,01	-0,01	-48,74
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	0,26	1,49	1,23	471,68	0,12	0,34	0,22	189,31
II. Nie zrealizowane straty na lokatach	0,44	4,25	3,80	860,64	0,19	0,26	0,06	33,30

2.4.3. Wynik finansowy netto

Wynik finansowy netto sektora ubezpieczeń w III kwartałach 2011 r. wyniósł 5,21 mld zł i zmniejszył się o 12,61% tj. o 0,75 mld zł w stosunku do III kwartału 2010 r., kiedy to osiągnął 5,97 mld zł. Wynik finansowy netto działu I wyniósł 2,27 mld zł i w porównaniu z III kwartałami poprzedniego roku zmniejszył się o 21,13%, tj. o 0,61 mld zł (wówczas jego wartość wynosiła 2,88 mld zł). W dziale II wynik finansowy netto osiągnął wartość 2,94 mld zł. W odniesieniu do III kwartałów poprzedniego roku, kiedy to jego wartość wynosiła 3,08 mld zł, zanotował on spadek o 0,14 mld zł.

Sektor ubezpieczeń wykazał niższy zysk finansowy.

Wykres 3. Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń w III kwartałach 2007-2011

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wynik finansowy zakładów ubezpieczeń działu I

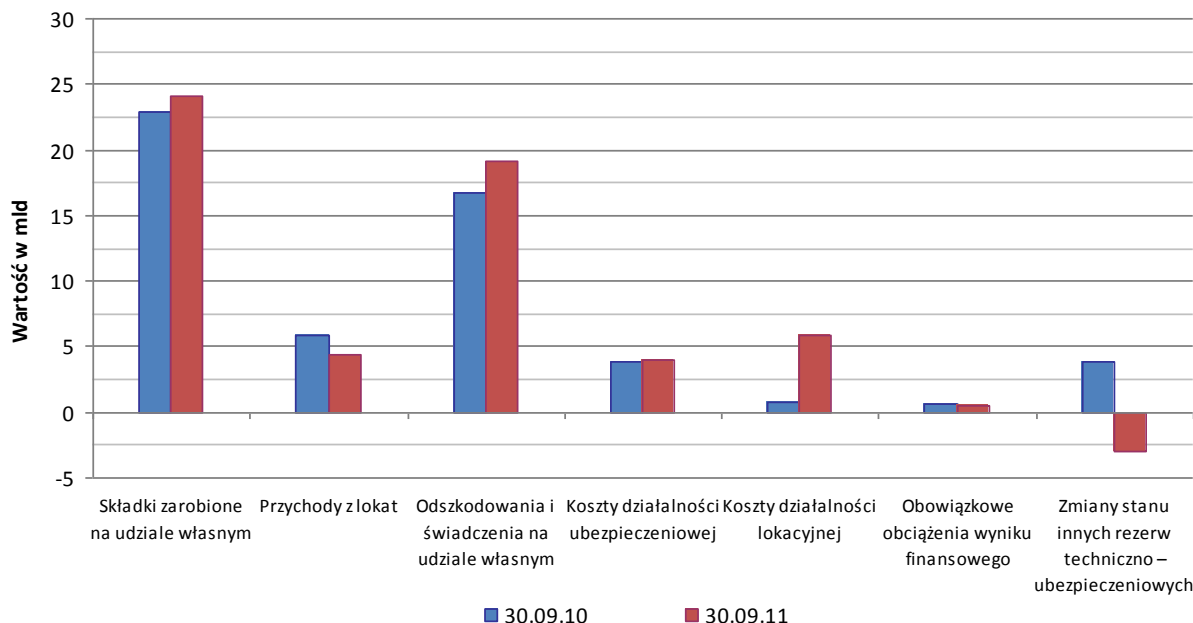
Tabela 3. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale I w III kwartałach 2010 r. i 2011 r.

Wyszczególnienie	Wartość (w mln zł)		Zmiana	
	30.09.10	30.09.11	w mln zł	w %
Przychody ogółem	29103,86	29001,39	-102,47	-0,35
Składki zarobione na udziale własnym	22932,97	24136,58	1203,61	5,25
Przychody z lokat	5809,93	4349,38	-1460,54	-25,14
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	243,68	420,20	176,53	72,44
Pozostałe przychody operacyjne	117,29	95,22	-22,07	-18,82
Zyski nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	
Koszty ogółem	26220,21	26726,98	506,77	1,93
Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw	16766,84	19164,03	2397,18	14,30
Zmiany stanu innych rezerw techniczno – ubezpieczeniowych	3802,06	-3029,60	-6831,66	-179,68
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	48,76	24,89	-23,87	-48,95
Koszty działalności ubezpieczeniowej	3910,70	4026,09	115,39	2,95
Koszty działalności lokacyjnej	788,63	5828,76	5040,13	639,10
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	201,08	122,19	-78,88	-39,23
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0,00	0,00	0,00	
Pozostałe koszty operacyjne	97,17	105,95	8,78	9,03

Straty nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	604,97	484,67	-120,30	-19,89
Wynik finansowy netto	2883,64	2274,40	-609,24	-21,13

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 4. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale I w III kwartałach 2011 r. w porównaniu z rokiem poprzednim

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale I na wynik finansowy w III kwartałach 2011 r. (spadek w porównaniu z poprzednim rokiem), wpłynęły przede wszystkim wzrost odszkodowań i świadczeń oraz spadek wyniku z działalności lokacyjnej. Należy jednak podkreślić, że ze względu na istotny udział ubezpieczeń inwestycyjnych w dziale I, wysoki wzrost kosztów działalności lokacyjnej został w znacznej mierze zrównoważony poprzez zmniejszenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych związanych z tymi ubezpieczeniami.

Wynik finansowy zakładów ubezpieczeń działu II

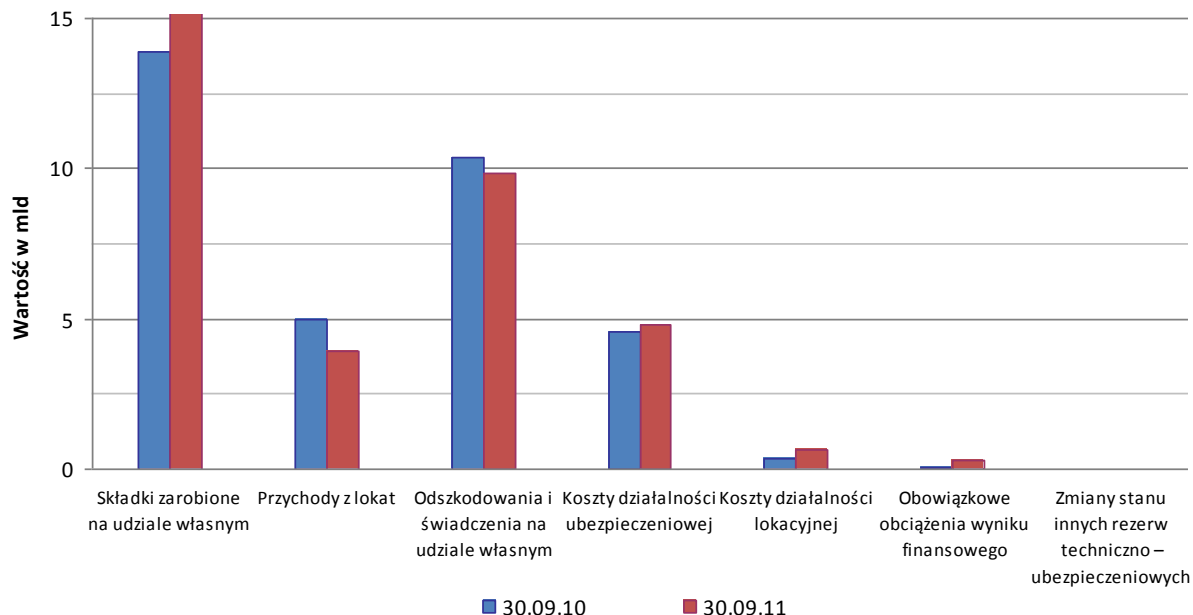
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale II w III kwartałach 2010 r. i 2011 r.

Wyszczególnienie	Wartość (w mln zł)		Zmiana	
	30.09.10	30.09.11	w mln zł	w %
Przychody ogółem	19148,82	19459,01	310,19	1,62
Składki zarobione na udziale własnym	13859,81	15158,47	1298,66	9,37
Przychody z lokat	4979,70	3924,69	-1055,01	-21,19
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	148,53	199,86	51,33	34,56
Pozostałe przychody operacyjne	160,77	175,97	15,20	9,46
Zyski nadzwyczajne	0,01	0,01	0,01	68,94
Koszty ogółem	16065,68	16519,13	453,45	2,82
Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw	10372,00	9820,10	-551,90	-5,32
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2,55	12,86	10,31	404,71
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	21,14	21,82	0,69	3,25
Koszty działalności ubezpieczeniowej	4545,83	4787,50	241,66	5,32
Koszty działalności lokacyjnej	377,11	666,32	289,22	76,69
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	468,93	721,76	252,83	53,92
Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	0,00	0,00	0,00	

Pozostałe koszty operacyjne	203,59	201,18	-2,40	-1,18
Straty nadzwyczajne	0,00	0,00	0,00	
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	74,53	287,58	213,05	285,84
Wynik finansowy netto	3083,13	2939,88	-143,26	-4,65

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Wykres 5. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale II w III kwartałach 2010 r. i 2011 r.

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

W dziale II na spadek zysku finansowego w III kwartałach 2011 r., w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego, wpłynął głównie wynik z działalności lokacyjnej, pomimo wzrostu składki zarobionej oraz spadku wartości odszkodowań i świadczeń.

2.4.4. Wskaźniki rentowności

Wskaźniki rentowności obrazują relacje zachodzące pomiędzy wynikami finansowymi zakładu ubezpieczeń w odniesieniu do różnych kategorii ekonomicznych, mają więc za zadanie ocenę zysku osiągniętego z poniesionych nakładów. Wskaźniki rentowności określają wielkość wyniku finansowego brutto lub netto przypadającą na jednostkę zaangażowanych w zakładzie ubezpieczeń kapitałów własnych, aktywów ogółem czy składki przypisanej brutto. W przypadku odnotowanego zysku określają stopę zwrotu ze środków będących w dyspozycji zakładu ubezpieczeń bądź z działalności ubezpieczeniowej.

- **Wskaźnik rentowności sprzedaży netto** informuje o udziale wyniku finansowego netto w wartości składki przypisanej brutto. Wskazuje, ile złotych zysku generuje jedna złotówka składki przypisanej brutto. W III kwartałach 2011 r. 100 zł składki przypisanej brutto przyniosło dla całego sektora około 11,98 zł zysku, przy czym w dziale I 9,25 zł, a w dziale II 15,51 zł, podczas gdy w 2010 r. 14,84 zł (ogółem), 12,39 zł w dziale I oraz 18,22 zł w dziale II.
- **Wskaźnik rentowności kapitałów (ROE)** w III kwartałach 2011 r. kształtował się na poziomie 17,54% dla całego sektora (spadek z 20,71%, tj. o 3,17 p.p. w stosunku do 2010 r.), podczas gdy w dziale I wyniósł 18,76% (spadek z 23,13%, tj. o 4,37 p.p.) oraz 16,69% w dziale II (spadek z 18,86%, tj. o 2,17 p.p.).

- **Wskaźnik rentowności aktywów (ROA)** w III kwartałach 2011 r. kształtował się na poziomie 3,51% dla sektora ubezpieczeń ogółem (spadek z 4,24%, tj. o 0,73 p.p. w porównaniu z 2010 r.), 2,49% w dziale I (spadek z 3,17%, tj. o 0,68 p.p.) oraz 5,14% w dziale II (spadek z 6,20%, tj. o 1,05 p.p.).
- **Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej** wykazuje wyrażoną procentowo relację dochodów z lokat do średniej wartości lokat bilansowych i stanowi podstawowe kryterium oceniające efektywność zarządzania portfelem lokat.

W III kwartałach 2011 r. nastąpił spadek rentowności działalności lokacyjnej sektora ubezpieczeń. Wartość wskaźnika dla całego sektora ubezpieczeń wynosiła 1,35%, przy czym w dziale I -1,68%, a w dziale II 7,44%. W roku poprzednim wskaźniki te wyniosły 7,60% dla całego sektora ubezpieczeń, 5,90% dla zakładów ubezpieczeń działu I oraz 11,08% dla zakładów ubezpieczeń działu II. Ujemna rentowność działalności lokacyjnej w dziale I wynika z istotnego wzrostu nie zrealizowanych strat na lokatach, co było związane głównie ze spadkiem wartości aktywów UFK akcyjnych spowodowanym złą koniunkturą na rynku kapitałowym.

2.5. Aktywa zakładów ubezpieczeń

Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 148,53 mld zł i wzrosła w porównaniu z III kwartałem 2010 r. o 5,58%, tj. o 7,85 mld zł (ze 140,67 mld zł).

- Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie, równe 91,38 mld zł, wzrosły o 0,49% (z 90,94 mld zł, tj. o 0,44 mld zł) w porównaniu z III kwartałem 2010 r.
- W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość aktywów wyniosła 57,15 mld zł, co w porównaniu z III kwartałem 2010 r. stanowi wzrost o 14,90% tj. o 7,41 mld zł (z 49,74 mld zł).

Główną pozycją aktywów zakładów ubezpieczeń działu I i działu II są lokaty (pozycja B aktywów), stanowiące 64,21% sumy bilansowej oraz aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający, których udział w sumie bilansowej wynosi 24,74%.

Aktywa zakładów ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń majątkowych zwiększyły się

Tabela 5. Główne pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w latach 2007-2011

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Dział I					
Lokaty (poz. B aktywów)	39 314,62	53 619,87	51 470,14	50 228,89	49 237,52
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	36 270,93	29 806,42	30 291,74	36 323,93	36 743,14
Należności	759,13	1 053,50	1 197,13	940,60	1 255,70
Suma bilansowa	78 555,43	87 708,96	86 301,21	90 935,91	91 377,06
Zmiana sumy bilansowej		11,65%	-1,61%	5,37%	0,49%
Dział II					
Lokaty (poz. B aktywów)	40 838,05	44 516,78	49 668,55	39 999,17	46 125,68
Należności	3 716,98	3 997,91	4 649,00	5 174,84	5 910,93
Suma bilansowa	47 272,81	52 302,02	58 106,71	49 735,62	57 148,64
Zmiana sumy bilansowej		10,64%	11,10%	-14,41%	14,90%
Ogółem					
Lokaty (poz. B aktywów)	80 152,66	98 136,65	101 138,69	90 228,07	95 363,20
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	36 270,93	29 806,42	30 291,74	36 323,93	36 743,14
Należności	4 476,10	5 051,41	5 846,13	6 115,45	7 166,63
Suma bilansowa	125 828,25	140 010,97	144 407,92	140 671,53	148 525,70
Zmiana sumy bilansowej		11,27%	3,14%	-2,59%	5,58%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.5.1. Lokaty zakładów ubezpieczeń (lokaty z pozycji B aktywów)

Wartość lokat z pozycji B aktywów zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 95,36 mld zł, co w porównaniu z III kwartałem 2010 r. stanowi wzrost o 5,69%, tj. o 5,14 mld zł (z 90,23 mld zł). Główną pozycję w strukturze lokat stanowią dłużne papiery wartościowe (głównie dłużne papiery wartościowe Skarbu Państwa) i depozyty bankowe, których udział wynosi odpowiednio: 62,35% oraz 14,28%.

W zakładach ubezpieczeń na życie, na koniec III kwartału 2011 r., lokaty z pozycji B aktywów wynosiły 49,24 mld zł, co oznacza, że w stosunku do stanu na koniec III kwartału 2010 r. zmniejszyły się o 1,97%, tj. o 0,99 mld zł (z 50,23 mld zł).

Udział lokat B w strukturze aktywów zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł 53,88%, a udział aktywów netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający wynosi 40,21%.

Udział dłużnych papierów wartościowych i depozytów bankowych w lokatach zakładów ubezpieczeń działu I wyniósł odpowiednio: 63,02% oraz 22,12%. Zmiana w porównaniu ze stanem na koniec III kwartału 2010 r. wyniosła odpowiednio: -0,37 p.p. (z 63,39%) oraz -2,51 p.p. (z 24,63%).

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość lokat na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 46,13 mld zł, co stanowi wzrost w porównaniu z III kwartałem 2010 r. o 15,32%, tj. o 6,13 mld zł (z wartości 40,00 mld zł).

Dominującymi pozycjami w strukturze lokat zakładów ubezpieczeń działu II były dłużne papiery wartościowe i lokaty w jednostkach podporządkowanych, których udział w lokatach wyniósł odpowiednio: 61,64% oraz 16,99%. Zmiana udziału w porównaniu z III kwartałem 2010 r. wyniosła odpowiednio: -2,26 p.p. oraz -2,43 p.p. (z 63,89% oraz z 19,42%). Depozyty bankowe stanowiły 5,92% lokat ogółem zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych.

Tabela 6. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń w latach 2007-2011

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Dział I					
Nieruchomości	0,61%	0,48%	0,76%	0,81%	0,79%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	3,72%	2,83%	2,78%	2,90%	3,08%
Akcje i udziały	7,10%	4,85%	5,52%	6,84%	9,93%
Dłużne papiery wartościowe	74,78%	56,22%	62,70%	63,39%	63,02%
Pożyczki	5,07%	2,97%	1,30%	0,53%	0,95%
Depozyty bankowe	8,55%	32,42%	26,66%	24,63%	22,12%
Pozostałe lokaty	0,17%	0,24%	0,28%	0,91%	0,10%
Dział II					
Nieruchomości	1,64%	1,48%	1,89%	2,35%	2,01%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	18,02%	16,29%	16,81%	19,42%	16,99%
Akcje i udziały	9,23%	7,23%	6,06%	8,34%	7,38%
Dłużne papiery wartościowe	61,23%	66,19%	69,25%	63,89%	61,64%
Pożyczki	4,81%	2,82%	1,09%	0,94%	5,92%
Depozyty bankowe	4,97%	5,93%	4,82%	4,79%	5,92%
Pozostałe lokaty	0,11%	0,06%	0,08%	0,26%	0,14%
Ogółem					
Nieruchomości	1,13%	0,93%	1,31%	1,49%	1,38%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	11,00%	8,93%	9,67%	10,22%	9,81%
Akcje i udziały	8,19%	5,93%	5,78%	7,50%	8,70%
Dłużne papiery wartościowe	67,87%	60,74%	65,92%	63,61%	62,35%
Pożyczki	4,94%	2,90%	1,20%	0,71%	3,36%
Depozyty bankowe	6,73%	20,40%	15,93%	15,83%	14,28%
Pozostałe lokaty	0,14%	0,15%	0,18%	0,62%	0,12%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.6. Pasywa zakładów ubezpieczeń

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto przeznaczone na pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia oraz kapitały własne. Udział rezerw na udziale własnym w sumie bilansowej na koniec III kwartału 2011 r. wyniósł 70,0%, natomiast kapitały własne stanowiły 20,02% wartości sumy bilansowej.

Główną pozycję pasywów zakładów ubezpieczeń stanowią rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto oraz kapitały własne

Tabela 7. Główne pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w latach 2007-2011

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Dział I					
Kapitały własne	10 766,07	10 839,53	12 898,45	12 464,61	12 121,86
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	64 842,78	73 223,44	69 976,96	75 009,96	74 255,62
Udział reasekuratorów w rezerwach	658,59	676,03	1 235,21	1 426,67	1 279,95
Zobowiązania i fundusze specjalne	1 547,70	2 457,34	1 815,78	1 433,13	3 441,90
Suma bilansowa	78 555,43	87 708,96	86 301,21	90 935,91	91 377,06
Dział II					
Kapitały własne	20 914,55	23 696,36	27 525,91	16 345,04	17 609,89
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	24 113,74	26 451,99	28 632,08	32 172,25	35 615,82
Udział reasekuratorów w rezerwach	3 236,78	3 018,94	3 252,36	4 088,42	4 616,16
Zobowiązania i fundusze specjalne	3 210,67	3 099,79	3 229,13	3 334,76	5 962,21
Suma bilansowa	47 272,81	52 302,02	58 106,71	49 735,62	57 148,64
Ogółem					
Kapitały własne	31 680,62	34 535,89	40 424,36	28 809,65	29 731,75
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	88 956,52	99 675,43	98 609,04	107 182,21	109 871,44
Udział reasekuratorów w rezerwach	3 895,36	3 694,97	4 487,57	5 515,09	5 896,12
Zobowiązania i fundusze specjalne	4 758,36	5 557,13	5 044,91	4 767,89	9 404,11
Suma bilansowa	125 828,25	140 010,97	144 407,92	140 671,53	148 525,70

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

2.6.1. Kapitały własne zakładów ubezpieczeń

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 29,73 mld zł i w odniesieniu do poprzedniego roku zwiększyła się o 3,20%, tj. o 0,92 mld zł (z 28,81 mld zł).

Wartość kapitałów własnych spadła w dziale I oraz wzrosła w dziale II

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 12,12 mld zł i w odniesieniu do poprzedniego roku ich wartość zmniejszyła się o 2,75%, tj. o 0,34 mld zł (z 12,46 mld zł).

Wartość kapitałów własnych zakładów pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 17,61 mld zł. Kapitały te wzrosły o 1,26 mld zł, tj. o 7,74% w stosunku do poprzedniego roku (z 16,35 mld zł).

W III kwartale 2011 r. zostały wydane 4 decyzje w sprawie wyrażenia zgody na zmianę statutów w zakresie podwyższenia kapitału zakładowego oraz 2 decyzje w sprawie wyrażenia zgody na zmianę statutów w zakresie obniżenia kapitału zakładowego.

2.6.2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 4,64 mld zł (2,08 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu I oraz 2,56 mld zł w przypadku zakładów ubezpieczeń działu II), co stanowiło 77,83% łącznych kapitałów podstawowych sektora ubezpieczeń (odpowiednio: 70,21% w dziale I oraz 84,81% w dziale II). Ze względu na pochodzenie kapitału zagranicznego, wśród inwestorów z 10 krajów dominuje kapitał austriacki wynoszący 31,22% (inwestycje o łącznej wartości 1,45 mld zł). Wysoki jest również udział kapitału niemieckiego (łącznie 1,05 mld zł, co stanowi 22,55% wartości inwestycji zagranicznych) i kapitału holenderskiego, stanowiący 16,25% (0,75 mld zł).

W bezpośrednich inwestycjach zagranicznych w kapitale podstawowym zakładów ubezpieczeń, z uwagi na pochodzenie, dominuje kapitał austriacki oraz niemiecki

W III kwartałach 2011 r. działalność ubezpieczeniową prowadziło 46 zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego⁵ oraz 16 zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału krajowego⁶.

2.6.3. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 109,87 mld zł, w tym 5,90 mld zł (5,37% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów. W porównaniu z III kwartałem 2010 r., rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto wzrosły o 2,51%, tj. o 2,69 mld zł (z 107,18 mld zł), przy wzroście udziału reasekuratorów o 6,91% tj. o 0,38 mld zł (z 5,52 mld zł).

Wzrost rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 2,51%

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń na życie

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 74,26 mld zł, w tym 1,28 mld zł (1,72% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów. W porównaniu z 2010 r., stanowiło to spadek rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 1,01%, tj. o 0,75 mld zł (z 75,01 mld zł).

Tabela 8. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	1,20%	1,42%	1,66%	1,32%	1,31%
Rezerwa ubezpieczeń na życie	39,92%	55,25%	52,35%	47,27%	46,30%
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1,46%	1,53%	1,91%	2,02%	2,18%
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,04%	0,05%	0,06%	0,12%	0,11%
Rezerwy na zwrot składek dla członków	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	1,51%	1,09%	0,95%	0,86%	0,78%
Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	55,86%	40,66%	43,07%	48,41%	49,32%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Na koniec III kwartału 2011 r. w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładów ubezpieczeń na życie dominującą pozycję zajmują rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający oraz rezerwy ubezpieczeń na życie, wynoszące na koniec III kwartału 2011 r. odpowiednio: 36,62 mld zł (49,32%) i 34,38 mld zł (46,30%).

W dziale I w strukturze rezerw najwyższy udział posiadają rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający

Tabela 9. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I w podziale na grupy ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Grupa 1	38,90%	54,44%	51,69%	47,97%	46,78%
Grupa 2	1,67%	1,43%	1,41%	1,28%	1,27%
Grupa 3	56,71%	41,37%	43,75%	47,73%	48,92%
Grupa 4	1,16%	1,04%	1,11%	1,18%	1,27%
Grupa 5	1,56%	1,71%	2,03%	1,83%	1,76%
Reasekuracja czynna	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych

⁵ Udział inwestycji zagranicznych w kapitale podstawowym przekracza 50%.

⁶ Udział inwestycji krajowych w kapitale podstawowym przekracza 50%.

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto na koniec III kwartału 2011 r. wyniosła 35,62 mld zł, w tym 4,62 mld zł (12,96% rezerw brutto) stanowił udział reasekuratorów.

W porównaniu z III kwartałem 2010 r., stanowiło to wzrost rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto o 10,70%, tj. o 3,44 mld zł (z 32,17 mld zł).

Tabela 10. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	38,43%	40,71%	40,75%	39,77%	41,81%
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	57,09%	55,90%	55,93%	57,09%	55,36%
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,14%	0,14%	0,16%	0,18%	0,19%
Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	3,67%	3,20%	3,14%	2,94%	2,60%
Rezerwy na zwrot składek dla członków	0,06%	0,05%	0,03%	0,02%	0,04%
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	0,62%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Na koniec III kwartału 2011 r. w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto dominującą pozycję zajmowały rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia oraz rezerwa składek łącznie z rezerwą na pokrycie ryzyka niewygasłego, wynoszące na koniec III kwartału 2011 r. odpowiednio: 19,72 mld zł (co stanowiło 55,36% rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) i 14,89 mld zł (co stanowiło 41,81% rezerw techniczno-ubezpieczeniowych). W porównaniu ze stanem na koniec III kwartału 2010 r. stanowiło to zmianę w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych odpowiednio o: -1,73 p.p. oraz o 2,04 p.p. (z 57,09% oraz z 39,77%). Zmiany wysokości tych rezerw w liczbach bezwzględnych w stosunku do III kwartału 2010 r. wyniosły 1,35 mld zł (tj. wzrost o 7,35% z wartości 18,37 mld zł) i 2,09 mld zł (tj. wzrost o 16,37% z wartości 12,80 mld zł)

W dziale II w strukturze rezerw techniczno – ubezpieczeniowych najwyższy udział posiada rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Tabela 11. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II w podziale na grupy ubezpieczeń

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Grupa 1	2,32%	2,91%	2,99%	2,94%	2,73%
Grupa 2	0,31%	0,52%	0,56%	0,58%	0,76%
Grupa 3	11,10%	11,31%	9,62%	9,24%	9,47%
Grupa 4	0,03%	0,04%	0,05%	0,09%	0,13%
Grupa 5	0,06%	0,06%	0,11%	0,08%	0,11%
Grupa 6	0,84%	0,76%	0,84%	0,58%	0,53%
Grupa 7	0,31%	0,25%	0,21%	0,20%	0,19%
Grupa 8	5,62%	5,11%	4,74%	6,57%	6,32%
Grupa 9	3,84%	3,91%	3,86%	4,22%	4,36%
Grupa 10	59,64%	58,30%	58,77%	56,88%	57,18%
Grupa 11	0,08%	0,07%	0,08%	0,07%	0,06%
Grupa 12	0,24%	0,22%	0,20%	0,15%	0,13%
Grupa 13	8,70%	9,12%	8,91%	8,42%	8,61%
Grupa 14	2,25%	2,61%	2,69%	2,24%	2,04%
Grupa 15	0,84%	0,96%	1,02%	1,27%	1,22%
Grupa 16	1,10%	1,41%	2,53%	3,20%	2,91%
Grupa 17	0,09%	0,14%	0,16%	0,32%	0,32%
Grupa 18	0,29%	0,33%	0,43%	0,52%	0,64%
Reasekuracja czynna	2,35%	1,99%	2,23%	2,43%	2,29%

2.7. Wypłacalność zakładów ubezpieczeń

Analizie poddane zostało kształtowanie się wskaźników wypłacalności zakładów ubezpieczeń określonych w ustawie o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z art. 146 ust. 1⁷ ustawy o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń zobowiązany jest do posiadania środków własnych w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

- Środki własne stanowią bufor bezpieczeństwa dla działalności zakładu ubezpieczeń. Odpowiadają one wysokości aktywów zakładu ubezpieczeń z wyłączeniem aktywów przeznaczonych na pokrycie wszelkich przewidywalnych zobowiązań, wartości niematerialnych i prawnych, aktywów z tytułu odroczonego podatku oraz aktywów finansujących inwestycje w ramach ubezpieczeniowej grupy kapitałowej i konglomeratu finansowego.
- Margines wypłacalności określa globalne dodatkowe ryzyko, na jakie narażony jest zakład ubezpieczeń ponad ponoszone ryzyko ubezpieczeniowe i ryzyko wynikające z prowadzonej działalności gospodarczej.
- Kapitał gwarancyjny równy jest jednej trzeciej marginesu wypłacalności, jednak nie mniej niż minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego⁸ (stanowi najczęściej wymóg kapitałowy w przypadku zakładów ubezpieczeń w początkowej fazie działalności).

Środki własne stanowią bufor bezpieczeństwa dla działalności zakładu ubezpieczeń

Zgodnie z art. 154 ust. 1⁹ ustawy o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń obowiązany jest posiadać aktywa spełniające warunki określone w ustawie w wysokości nie niższej niż wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ujęciu brutto. W szczególności ustawa wskazuje, iż aktywa te powinny być w odpowiedni sposób zróżnicowane i rozproszone (zdywersyfikowane).

2.7.1. Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi

Wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi ukształtował się na koniec III kwartału 2011 r. na poziomie **334,69%**, co oznacza niewielki spadek o 3,24 p.p. w porównaniu z III kwartałem 2010 r. (kiedy to wynosił 337,93%). Należy wskazać, iż sektor ubezpieczeniowy wykazuje znaczną nadwyżkę środków własnych w stosunku do wymogów kapitałowych sektora.

Wskaźniki pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi w dziale I spadł, natomiast w dziale II zanotował wzrost

W przypadku zakładów ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec III kwartału 2011 r. zmniejszyła się w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego z 306,69% do 297,36% (tj. o 9,33 p.p.).

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi na koniec III kwartału 2011 r. ukształtował się na poziomie 372,65%, co oznacza wzrost o 0,86 p.p. w porównaniu z III kwartałem 2010 r., kiedy to wynosił 371,79%.

⁷ Dotyczy również – zgodnie z art. 223 zt ustawy o działalności ubezpieczeniowej – zakładów reasekuracji

⁸ Minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego zakładów ubezpieczeń ustalana jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr 211, poz. 2060, z późn. zm.). W przypadku zakładów reasekuracji zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 października 2009 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności zakładów reasekuracji oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla rodzajów reasekuracji (Dz.U. Nr 169, poz. 1330, z późn. zm.).

⁹ Dotyczy również – zgodnie z art. 223 zt ustawy o działalności ubezpieczeniowej – zakładów reasekuracji

2.7.2. Pokrycie kapitału gwarancyjnego środkami własnymi

Wartość wskaźnika pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi na koniec III kwartału 2011 r. wzrosła w porównaniu z III kwartałem 2010 r. z 909,33% do **919,03%** (tj. o 9,70 p.p.).

W zakładach ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec III kwartału 2011 r. spadła w porównaniu z 2010 r. z 825,84% do 817,69% (tj. o 8,15 p.p.).

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wskaźnik pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi ukształtował się na koniec III kwartału 2011 r. na poziomie 1021,81%, co oznacza wzrost w porównaniu z III kwartałem 2010 r. o 22,16 p.p. (kiedy to wynosił 999,65%).

Wskaźnik pokrycia kapitału gwarancyjnego środkami własnymi w dziale I odnotował spadek, a w dziale II zanotowały wzrost

2.7.3. Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki określone w ustawie

Wskaźnik pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dopuszczalnymi aktywami ukształtował się na koniec III kwartału 2011 r. na poziomie **115,15%**, co stanowi wzrost o 2,72 p.p. w porównaniu z III kwartałem 2011 r. (kiedy to wynosił 112,43%).

W zakładach ubezpieczeń na życie wartość ww. wskaźnika na koniec III kwartału 2011 r. nieznacznie wzrosła z 108,65% do 108,68% (tj. o 0,03 p.p.) w porównaniu z III kwartałem 2010 r.

W zakładach pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość tego wskaźnika wzrosła w porównaniu z III kwartałem 2010 r. z 122,23% do 128,63% (tj. o 6,40 p.p.).

Tabela 12. Środki własne, margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny (w mln zł)

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Dział I					
Środki własne	10 368,95	9 851,46	12 079,73	11 544,04	11 224,26
Margines wypłacalności	2 969,05	3 652,67	3 634,40	3 764,11	3 774,64
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	349,23%	269,71%	332,37%	306,69%	297,36%
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	10 368,95	9 851,34	12 079,73	11 544,04	11 224,26
Kapitał gwarancyjny	1147,06	1334,95	1344,44	1397,85	1372,69
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	903,96%	737,96%	898,49%	825,84%	817,69%
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	70 195,88	79 438,05	77 908,53	81 497,57	80 703,39
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	64 842,78	73 223,44	69 976,96	75 009,96	74 255,62
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	108,26%	108,49%	111,33%	108,65%	108,68%
Dział II					
Środki własne	18 790,66	20 185,67	24 383,67	12 915,07	13 830,26
Margines wypłacalności	2 696,49	3 035,01	3 285,74	3 473,74	3 711,36
Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności	696,86%	665,09%	742,11%	371,79%	372,65%
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	18 781,78	20 175,87	24 364,07	12 915,07	13 830,26
Kapitał gwarancyjny	1045,94	1144,81	1224,21	1291,96	1353,50
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego	1795,68%	1762,38%	1990,19%	999,65%	1021,81%
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	36 850,51	41 531,36	45 111,59	39 004,01	45 812,05
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	24 113,74	26 451,99	28 632,08	32 172,25	35 615,82
Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe	152,82%	157,01%	157,56%	121,23%	128,63%
Ogółem					

Wyszczególnienie	30.09.07	30.09.08	30.09.09	30.09.10	30.09.11
Środki własne	29 159,62	30 037,13	36 463,40	24 459,10	25 054,53
Margines wypłacalności	5 665,54	6 687,68	6 920,14	7 237,85	7 486,00
<i>Środki własne na pokrycie marginesu wypłacalności do marginesu wypłacalności</i>	514,68%	449,14%	526,92%	337,93%	334,69%
Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego	29 150,73	30 027,21	36 443,79	24 459,10	25 054,52
Kapitał gwarancyjny	2 193,00	2 479,76	2 568,65	2 689,81	2 726,19
<i>Środki własne na pokrycie kapitału gwarancyjnego do kapitału gwarancyjnego</i>	1329,26%	1210,89%	1418,79%	909,33%	919,03%
Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	107 046,39	120 969,41	123 020,13	120 501,58	126 515,44
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto	88 956,52	99 675,43	98 609,04	107 182,21	109 871,44
<i>Pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami spełniającymi warunki ustawowe</i>	120,34%	121,36%	124,76%	112,43%	115,15%

Źródło: Sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

3. Plany finansowe zakładów ubezpieczeń na III kwartał 2011 r. i ich realizacja

3.1. Realizacja planów finansowych za III kwartał 2011 r.

Porównując wyniki sektora ubezpieczeń w III kwartałach 2011 r. z planami finansowymi zakładów za ten okres należy wskazać, że - z perspektywy sektora ubezpieczeń ogółem - osiągnięte pozycje finansowe są zbieżne z zaplanowanymi.

Realizacja planów finansowych w III kwartałach 2011 r. dla sektora ubezpieczeń na życie przebiegała następująco:

- w zakresie sumy bilansowej w wysokości 103,92% wartości planowanej,
- w zakresie składki przypisanej w wysokości 107,76% wartości planowanej.

Realizacja planów finansowych w III kwartałach 2011 r. dla sektora ubezpieczeń majątkowych i osobowych kształtowała się następująco:

- w zakresie sumy bilansowej w wysokości 106,08% wartości planowanej,
- w zakresie składki przypisanej w wysokości 105,34% wartości planowanej.

Tabela 13. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie pozycji bilansowych

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja planu
Dział I			
Suma bilansowa	98 651	94 930	103,92%
Lokaty (pozycja B bilansu)	53 681	48 702	110,22%
Kapitał własny	11 642	13 068	89,09%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	78 656	78 131	100,67%
Dział II			
Suma bilansowa	57 335	54 049	106,08%
Lokaty (pozycja B bilansu)	44 358	44 084	100,62%
Kapitał własny	17 575	18 659	94,19%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	34 693	34 361	100,97%
Ogółem			
Suma bilansowa	155 987	148 979	104,70%
Lokaty (pozycja B bilansu)	98 039	92 786	105,66%
Kapitał własny	29 217	31 727	92,09%
Rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe brutto	113 349	112 491	100,76%

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Sektor ubezpieczeń na życie, w zakresie wyniku technicznego osiągnął wyższe od planowanych wartości, natomiast dla wyniku finansowego osiągnął niższe od planowanych wartości. Zakłady ubezpieczeń działu II łącznie wykazały zysk techniczny w wysokości 282 mln zł, przy planowanej stracie technicznej w wysokości 29 mln zł.

Tabela 14. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie wyników działalności

Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja planu
Dział I			
Składki przypisane brutto	24 576	22 807	107,76%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	19 164	18 608	102,99%
Koszty akwizycji	2 881	3 027	95,17%
Koszty administracyjne	1 188	1 232	96,43%
Wynik techniczny	2588	2 479	104,42%
Zysk (strata) netto	2 274	2 424	93,84%
Dział II			
Składki przypisane brutto	18 956	17 995	105,34%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	9 820	10 003	98,17%
Koszty akwizycji	3 931	3 852	102,06%
Koszty administracyjne	1 314	1 602	82,07%

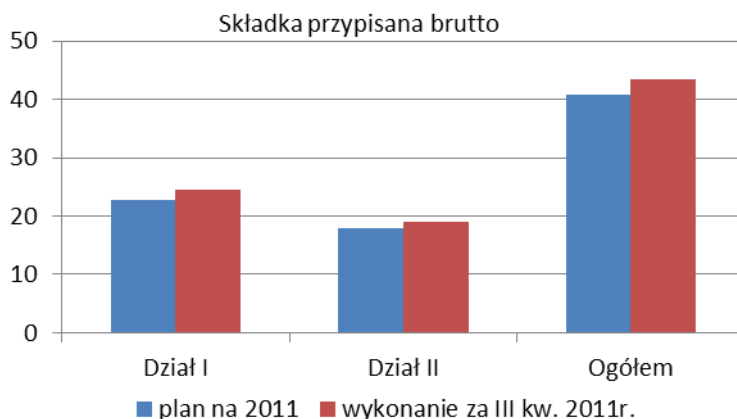
Wyszczególnienie	Wynik (w mln zł)	Plan (w mln zł)	Realizacja planu
Dział I			
Wynik techniczny	282	-29	
Zysk (strata) netto	2 940	2 884	101,95%
Ogółem			
Składki przypisane brutto	43 532	40 802	106,69%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	28 984	28 611	101,30%
Koszty akwizycji	6 811	6 878	99,03%
Koszty administracyjne	2 502	2 833	88,31%
Wynik techniczny	2870	2 449	117,17%
Zysk (strata) netto	5 214	5 307	98,25%

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Przychody zakładów ubezpieczeń

Składka przypisana brutto uzyskana przez zakłady ubezpieczeń za III kwartał 2011 r. jest o 6,69% (2,73 mld zł) wyższa od planowanej, co stanowi konsekwencję wyższej o 7,76% (1,77 mld zł) od zakładanej składki w dziale I oraz wyższej o 5,34% (0,96 mld zł) składki w dziale II.

Wykres 6. Składka przypisana brutto – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.

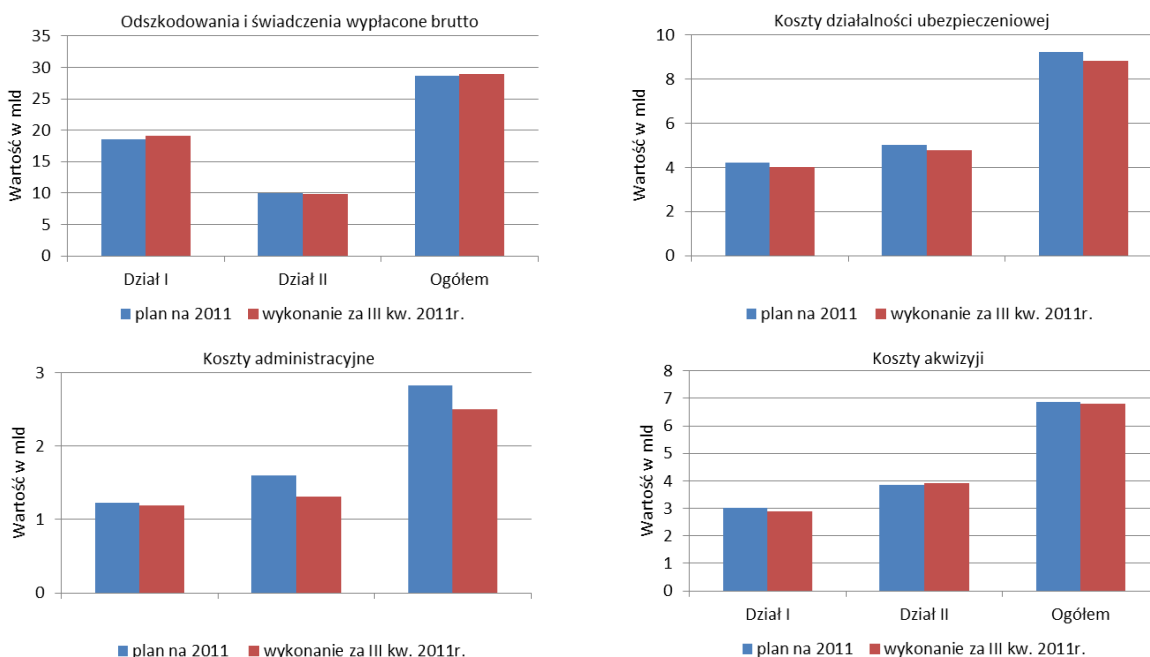
Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Koszty działalności ubezpieczeniowej

Wypłacone przez zakłady ubezpieczeń odszkodowania i świadczenia brutto są o 1,30% (0,37 mld zł) wyższe od zakładanych. Powyższe stanowi konsekwencję wyższych o 2,99% (0,56 mld zł) od planowanych wypłaconych świadczeń w dziale I.

Koszty działalności ubezpieczeniowej za III kwartał 2011 r. są o 4,45% (0,41 mld zł) niższe od planowanych. Stanowią je przede wszystkim koszty akwizycji, których wartość za III kwartał 2011 r. jest o 0,97% (0,07 mld zł) niższa od planowanej. W dziale I poniesione za III kwartał 2011 r. koszty akwizycji są o 4,83% (0,15 mld zł) niższe od zakładanych. W dziale II wartość kosztów akwizycji jest o 2,06% (0,08 mld zł) większa od planowanej.

Wykres 7. Koszty zakładów ubezpieczeń – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

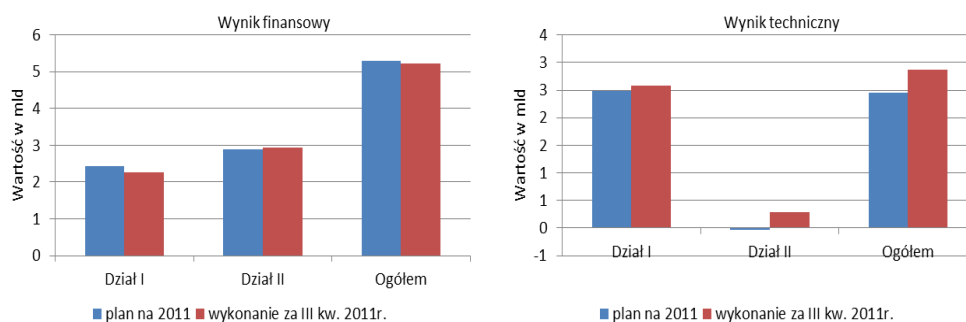
Wyniki działalności

Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń za III kwartał 2011 r. jest o 17,17% (0,42 mld zł) wyższy od planowanego. Powyższe stanowi konsekwencję wykazanego zysku technicznego zarówno w dziale I, jak i dziale II (w którym za III kwartał 2011 r. zakładana jest strata techniczna w wysokości 0,03 mld zł).

Zysk techniczny w znaczącym stopniu wpłynął na uzyskanie przez zakłady ubezpieczeń dodatniego wyniku finansowego. Jednak wynik ten w III kwartałach 2011 r. był o 1,75% (0,09 mld zł) niższy od wyniku planowanego przez zakłady.

Sektor ubezpieczeń na życie w zakresie wyniku technicznego osiągnął wyższą od planowanej wartość (o 4,42%) natomiast w przypadku wyniku finansowego niższą od planowanej wartość (o 6,16%). Również zakłady ubezpieczeń działu II wykazały wyższe od planowanych wartości dotyczące zysku technicznego (282 mln zł, przy planowanej stracie technicznej w wysokości 29 mln zł).

Wykres 8. Wynik techniczny i finansowy zakładów ubezpieczeń – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.

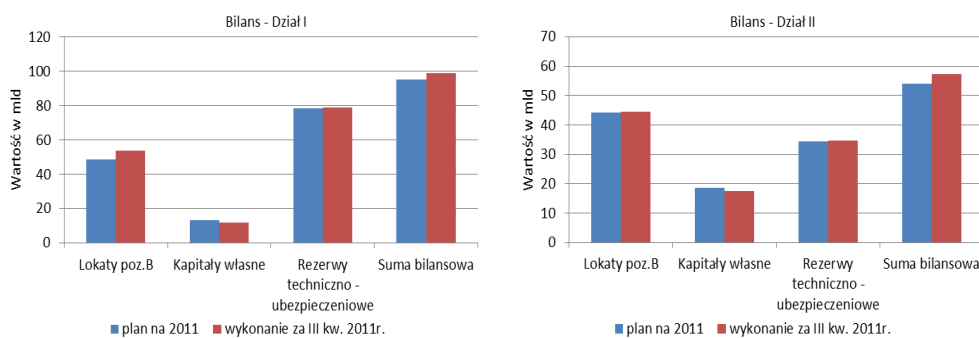

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Bilans

Planowana suma bilansowa odbiegała od zrealizowanej o 4,70% (w dziale I była większa o 3,92% - 3,72 mld zł, natomiast w dziale II była większa o 6,08% - 3,29 mld zł).

Wykres 9. Bilans zakładów ubezpieczeń – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.

Źródło: Plany finansowe i sprawozdania finansowe i statystyczne zakładów ubezpieczeń

Spis tabel

Tabela 1. Zakłady ubezpieczeń o największych udziałach w rynku (mierzone wielkością składki przypisanej brutto) po III kwartałach 2010 r. i 2011 r.....	9
Tabela 2. Zestawienie przychodów i kosztów z działalności lokacyjnej zakładów ubezpieczeń (w mld zł)	14
Tabela 3. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale I w III kwartałach 2010 r. i 2011 r.	15
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku technicznego oraz rachunku zysków i strat w dziale II w III kwartałach 2010 r. i 2011 r.	16
Tabela 5. Główne pozycje aktywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w latach 2007-2011	18
Tabela 6. Struktura lokat zakładów ubezpieczeń w latach 2007-2011.....	19
Tabela 7. Główne pozycje pasywów zakładów ubezpieczeń (w mln zł) w latach 2007-2011.....	20
Tabela 8. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I.....	21
Tabela 9. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu I w podziale na grupy ubezpieczeń	21
Tabela 10. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II ...	22
Tabela 11. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto zakładów ubezpieczeń działu II w podziale na grupy ubezpieczeń	22
Tabela 12. Środki własne, margines wypłacalności i kapitał gwarancyjny (w mln zł)	24
Tabela 13. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie pozycji bilansowych	26
Tabela 14. Realizacja planów finansowych zakładów ubezpieczeń w zakresie wyników działalności ...	26

Spis wykresów

Wykres 1. Wartość składki przypisanej brutto w III kwartałach w latach 2007-2011	7
Wykres 2. Wynik techniczny zakładów ubezpieczeń w III kwartałach w latach 2007–2011	13
Wykres 3. Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń w III kwartałach 2007-2011	15
Wykres 4. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale I w III kwartałach 2011 r. w porównaniu z rokiem poprzednim	16
Wykres 5. Źródła poprawy/pogorszenia wyniku finansowego w dziale II w III kwartałach 2010 r. i 2011 r.	17
Wykres 6. Składka przypisana brutto – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.	27
Wykres 7. Koszty zakładów ubezpieczeń – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.	28
Wykres 8. Wynik techniczny i finansowy zakładów ubezpieczeń – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.	29
Wykres 9. Bilans zakładów ubezpieczeń – plan i wykonanie na III kw. 2011 r.	29

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

Biuro Relacji Zewnętrznych
tel. (+48 22) 262 48 88

www.knf.gov.pl